

DOMOKOS, T.:

Megjegyzések egyes *Anisus*-fajok növekedési vonalaival kapcsolatban - Notes to the growth lines of some *Anisus* species

Korábbi írásomban (DOMOKOS, 1978) az *Anisus septemgyratus* (ROSSMÄSSLER) növekedési vonalaival foglalkoztam autökológiai célzattal. Ugyanis a növekedési vonalak megjelenését a téli nyugalmi időszak, a periodikus kiszáradás, a trofitásban beálló változás idézi elő. Színük, vastagságuk, szerkezetük természetesen genetikailag is determinált.

Sporadikus ránceloszlás folyamatos vízborítás esetén a téli nyugalmi időszakkal, a koncentrált ránceloszlás inkább a gyakori kiszáradással, a trofitásban beálló periodikus változásokkal hozható kapcsolatba.

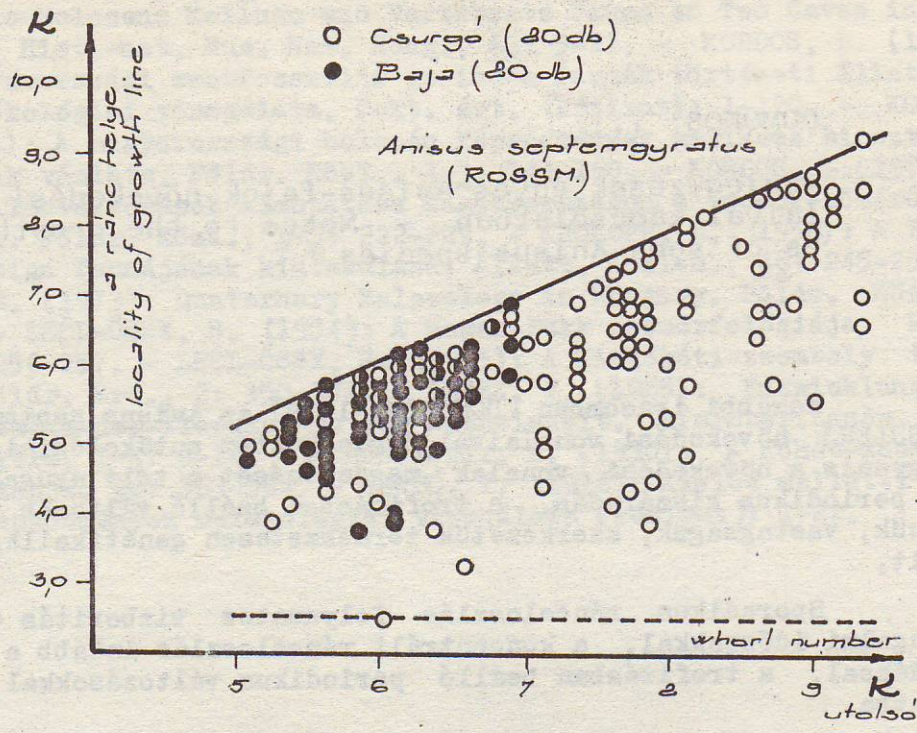
A ráncok fajspecifikusságára utal néhány tájékozódó vizsgálat során szerzett tapasztalat. Nevezetesen: nem minden *Anisus*-fajon egyforma gyakoriságúak a növekedési vonalak. A ráncok jellege is különböző lehet, nem egyformán színeződik el, vastagszik meg a növekedési vonal. Így az összehasonlítás igen nehéz, s ezért alapos munkát kíván. A kanyarulatszámokban és más paraméterek statisztikus eloszlásában mutatkozó különbségek is nehezítik az összehasonlítást. További vizsgálatok megerősíthetik az eddigi eredmények helytállóságát.

Amint az ábrákból (1-4.) kitűnik, az *Anisus vortex* (L.) viszonylag ráncchiányos faj, legalábbis a kézinagyítóval megfigyelhető ránc eddig definiált értelmében (DOMOKOS, 1978). Különösen ritka a szántódi egyedeknél a ránc megjelenése. Ebben a biotópban más *Planorbis*-idán viszont bőségesen volt ránc, ami kizárja a ránc hiányának ökológiai eredetét.

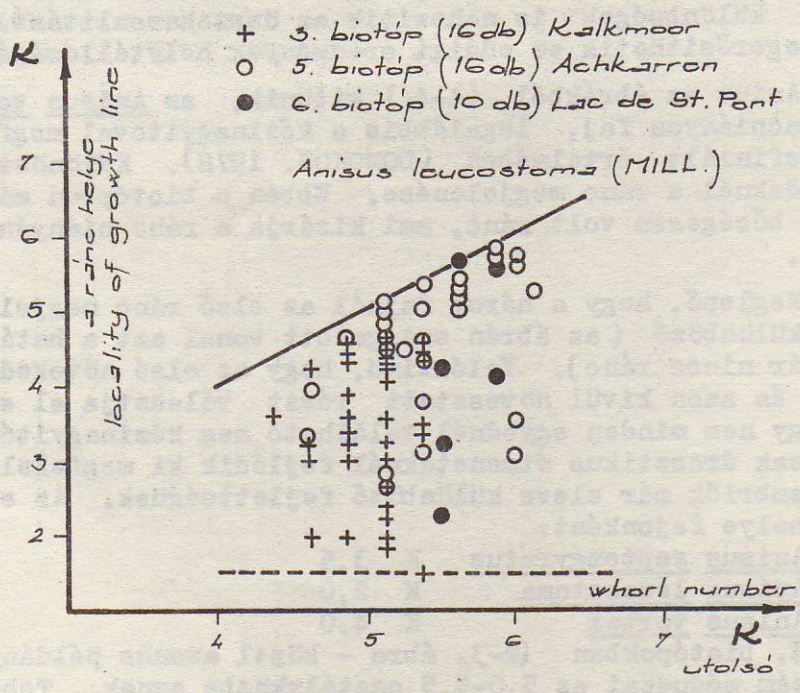
Meglepő, hogy a három fajnál az első ránc megjelenési helye mennyire különböző (az ábrán szaggatott vonal azt a határt jelzi, amelyen túl már nincs ránc). Valószínű, hogy az első növekedési vonal a petén belül és azon kívül növesztett részt választja el egymástól. Az a tény, hogy nem minden egyednél található meg kézinagyítóval, arra utal, hogy csak drasztikus átmenetknél fejlődik ki megfelelő mértékben, vagy az embriók már eleve különböző fejlettségűek. Az első növekedési vonal helye fajonként:

<i>Anisus septemgyratus</i>	K 3,5
<i>Anisus leucostoma</i>	K 2,0
<i>Anisus vortex</i>	K 4,0

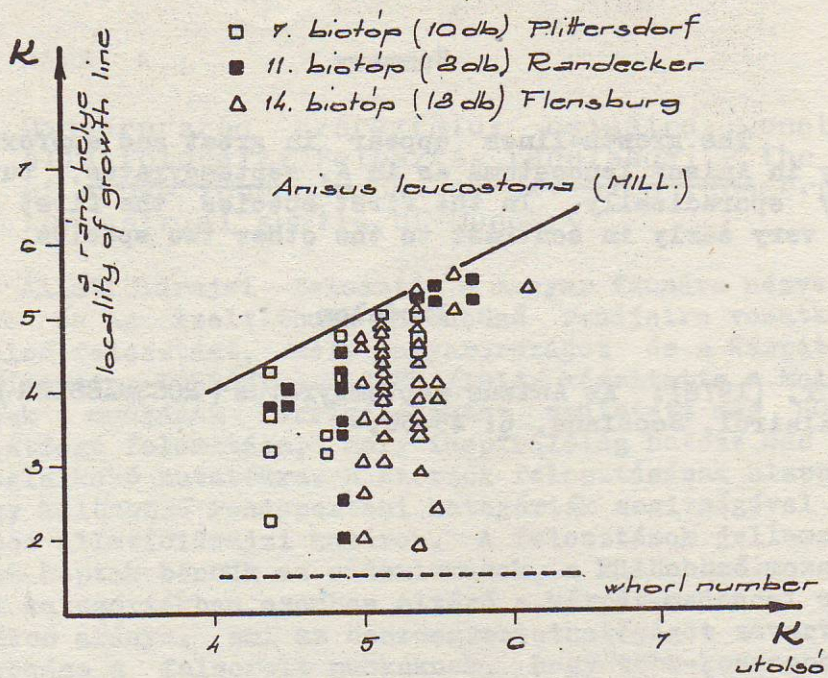
A 3., 5. és 14. biotópokban (2-3. ábra - közel azonos példányszámúak) a kanyarulatszám módusai az 5,0-5,5 osztályközbe esnek. Tehát összehasonlításra ezt az osztályközt érdemes kiragadni. A ráncok számát figyelembe véve, a következő rangsor adódik a környezeti tényezők csökkenő statikusságának sorrendjében: 5. - 3. - 14.

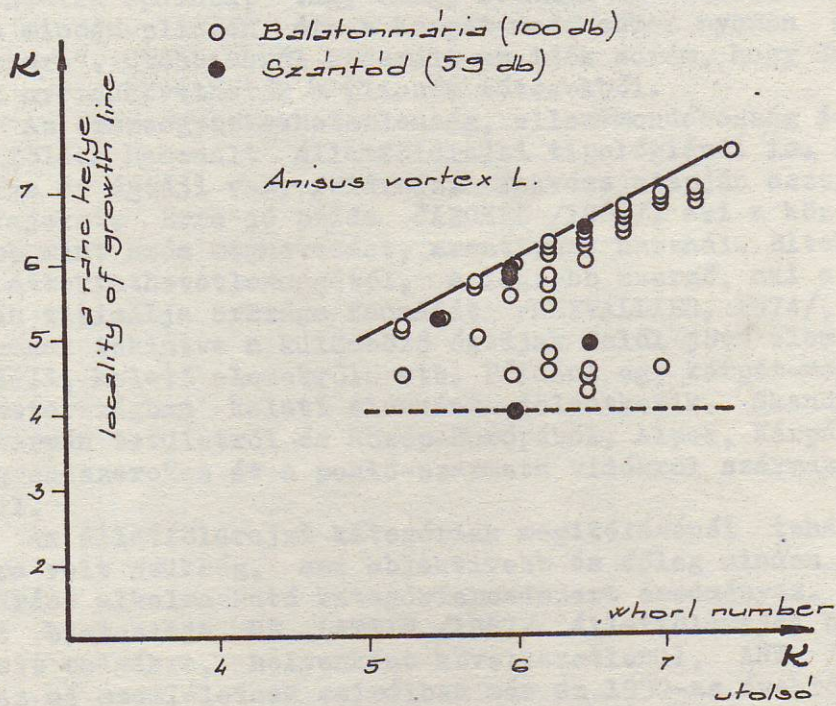
1. ábra

2. ábra

3. ábra

4. ábra

Köszönetem fejezem ki Dr. CLAUS MEIER-BROOKnak, hogy lehetővé tette 17 biotópból származó Anisus leucostoma-anyagának vizsgálatát. PINTÉR LÁSZLÓnak pedig a munkámhoz nyújtott önzetlen segítségéért tartozom köszönettel.

Summary

The growth-lines appear in great and approximately same frequency in Anisus leucostoma as in A. septemgyratus, but in A. vortex only sporadically. In the first species the first growth-lines appeared very early in contrast to the other two species.

Irodalom

DOMOKOS, T. (1978): Az Anisus septemgyratus (ROSSMÄSSLER) faj növekedési vonalairól. Soosiana, 6: 45-50.

DR. DOMOKOS TAMÁS

Békéscsaba

Munkácsy Mihály Múzeum

H-5600